

Marta Szymańska-Pytlińska, Filip Szumski

Rola rodziców w etiologii przestępczości seksualnej

Dziecko Krzywdzone : teoria, badania, praktyka 13/1, 121-131

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Rola rodziców w etiologii przestępczości seksualnej¹

MARTA SZYMAŃSKA-PYTLIŃSKA^a, FILIP SZUMSKI^{a, b}

^aInstitut Psychologii UAM

^bInstitut Psychologii, Uniwersytet Szczeciński

Cel: *Celem badania było ustalenie, czy i w jaki sposób styl przywiązania i postawy rodzicielskie mają znaczenie w powstawaniu przestępczości seksualnej. Zakładano występowanie: 1) związków między dominującym stylem przywiązania i typem popełnionego przestępstwa, 2) różnic między gwałticielami i sprawcami wykorzystania seksualnego dziecka w nasileniu postaw rodzicielskich (ojców i matek sprawców), 3) różnic w nasileniu postaw rodzicielskich (matek i ojców) sprawców wykorzystania seksualnego dziecka w zależności od posiadanego przez nich stylu przywiązania, 4) różnic w nasileniu postaw rodzicielskich (matek i ojców) gwałticieli w zależności od ich stylu przywiązania.*

Metody: *Przebadano dwie grupy sprawców płci męskiej: gwałticieli i osoby dopuszczające się czynności seksualnej z małoletnim poniżej 15 r.ż. osadzonych w zakładach karnych w Polsce. Grupy liczyły odpowiednio 48 i 69 osób. Pomiaru zmiennej styl przywiązania dokonano za pomocą narzędzia Experiences in Close Relationship Inventory opracowanego przez Brennan, Clark i Shavera. Zmienną postawy rodzicielskie zmierzono wykorzystując Kwestionariusz retrospektywnej oceny postaw rodziców autorstwa Plopy.*

Wyniki: *Obie grupy różniły się w zakresie postawy akceptacji-odrzućenia i niekonsekwencji matki. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnili się między sobą istotnie w zakresie postaw rodzicielskich w zależności od ich dominującego stylu przywiązania. Ogólna tendencja pokazywała różnice między sprawcami o bezpiecznym i pozabezpieczanymi stylami przywiązania w zakresie postaw: niekonsekwentnej ojca i matki oraz wymagającej matki.*

1 Artykuł powstał na podstawie mojej pracy magisterskiej, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Marii Beisert, której w tym miejscu serdecznie dziękuję – M.Sz-P.

Wnioski: Przyjęte założenia o tym, że rodzice odgrywają pewną rolę w etiologii przestępczości seksualnej zostały potwierdzone częściowo. Styl przywiązania do opiekuna oraz postawy rodzicielskie matek i ojców sprawców mają znaczenie w etiologii przestępczości seksualnej. Charakter tego zjawiska jest złożony i nie da się go wyjaśniać włączając w plan badawczy pojedyncze czynniki.

SŁOWA KLUCZOWE:

PRZYWIĄZANIE, POSTAWY RODZIELSKIE, GWAŁCICIELE, SPRAWCY WYKORZYSTANIA SEKSUALNEGO DZIECKA, PRZESTĘPCZOŚĆ SEKSUALNA

Wprowadzenie

Działanie na rzecz podnoszenia efektywności przeciwdziałania i profilaktyki występowania przestępczości seksualnej oraz diagnozowania i leczenia sprawców jest ważną społecznie kwestią. Praca z osadzonymi w zakładzie karnym i po jego opuszczeniu ma na celu przede wszystkim ochronę potencjalnych ofiar i zapobieganie recydywie. By skutecznie oddziaływać, psycholog, terapeuta, seksuolog lub lekarz musi znać mechanizmy leżące u źródeł tego zjawiska, a także elementy je podtrzymujące.

Współcześni badacze odchodzą od jednoczynnikowego ujmowania różnych zjawisk społecznych na rzecz tworzenia koncepcji całościowych. Zamiast wdawać się w debatę *nature* czy *nurture*, podkreślają łączny udział czynników wrodzonych i środowiskowych.

W nurcie tym powstają zintegrowane koncepcje etiologii przestępczości seksualnej umożliwiające zbadanie wpływu wielu czynników na powstanie i rozwój dewiacji seksualnych. Najbardziej zaawansowaną z nich jest Zintegrowana teoria przestępczości seksualnej, którą stworzyli Ward i Beech (2005, 2008).

Zintegrowana teoria przestępczości seksualnej (ITSO)

Zgodnie z założeniami tej teorii (Ward, Beech, 2005, 2008) do wykorzystania seksualnego dochodzi skutek działania czynników biologicznych (wpływających na rozwój mózgu, takich jak ewolucja, genetyka, neurobiologia) i ekologicznych (środowisko społeczne, kulturowe i fizyczne oraz osobiste okoliczności) wchodzących

ze sobą w interakcję. Predyspozycje genetyczne i społeczne uczenie się mają wpływ na ukształtowanie się podstawowych funkcji neuropsychologicznych (związanych z systemami emocjonalno-motywacyjnymi, percepcji i pamięci oraz wyboru działań i kontroli), które leżą u podstaw działań człowieka. Kliniczne objawy będące efektem wadliwego działania tych funkcjonalnych systemów neuropsychologicznych obejmują dysregulację emocjonalną, trudności społeczne, zniekształcenia poznawcze i dewiacyjne zainteresowania seksualne. To one znajdują się „na powierzchni” i dają obserwować, znajdując odzwierciedlenie w zachowaniu jednostki; są czynnikami spustowymi prowadzącymi do popełnienia czynu i jego późniejszego powtórzenia (recydywy). Rodzaj tych objawów i sposób ich działania zwrotnie wzmacnia uwarunkowaną biologicznie i ekologicznie podatność sprawcy, powodując utrzymywanie się lub dalszą eskalację zachowań dewiacyjnych i tworząc zamkniętą pętlę. Szczegółowy opis poszczególnych elementów teorii, pozwalających opisać cykl przemocy seksualnej w tym ujęciu prezentuje artykuł Warda i Beecha (2005). Problemy w zakresie nawiązywania relacji intymnych i związane z postawami rodzicielskimi czy przywiązaniem znajdują swoje miejsce w tej teorii w ramach funkcjonowania emocjonalno-motywacyjnego systemu neuropsychologicznego, który autorzy charakteryzują jako: „system, którego główną funkcją jest umożliwienie celom i wartościom szybkiego wpływania na zarówno percepcję i pamięć, jak i wybór działań i kontroli oraz dostosowywanie stanu motywacyjnego do zmieniających się warunków środowiskowych”. Defekty działania tego systemu pojawiają się na przykład wtedy, gdy osoba wychowuje się w środowisku ubogim emocjonalnie. Uniemożliwiają one adekwatne rozpoznawanie jej własnych stanów emocjonalnych i powodują pomieszenie w sytuacjach interpersonalnych, którym towarzyszą emocje. Taki deficyt pojawia również wtedy, gdy osoba nie przyswoiła sobie kompetencji społecznych umożliwiających nawiązywanie relacji. W obu przypadkach mogą wystąpić objawy kliniczne w postaci trudności społecznych, prowadzące do uruchomienia zachowania przestępczego, autorzy wprost wskazują tu na znaczenie stylów przywiązania sprawców (Ward, Beech, 2005).

Zgodnie z propozycją twórców, jednym z istotnych czynników kształtujących przestępczość seksualną jest charakter wczesnodziecięcej relacji sprawcy z opiekunem. W badaniach własnych weryfikowano tylko ten wycinek teorii – opisując i starając się wyjaśnić, jaka jest rola rodziców (zoperacjonalizowana jako styl przywiązania i postawy rodzicielskie matki i ojca) w powstaniu dwóch zjawisk: zgwałceń i wykorzystania seksualnego dziecka.

Wpływ różnych środowisk na rozwój człowieka jest niestały – kręgi socjalizacyjne, w których on uczestniczy zmieniają się i rozszerzają, różny jest czas ich

oddziaływania i jego zakres. Najdłużej i najwcześniej, a także najsilniej, w okresie wczesnego dzieciństwa na dziecko wpływa rodzina. A w zasadzie początkowo matka, następnie ojciec, a jeszcze później rodzeństwo, dziadkowie i dalsza rodzina. Rodzina stanowi duży potencjał rozwojowy dla dziecka, i to ona zaspokaja jego potrzeby, ale jak wskazuje Rode (2010) tkwią w niej również czynniki ryzyka, które mogą decydować o przejawianiu przez dziecko zachowań przemocowych w dorosłości. Postawy rodzicielskie i, będący w znacznej mierze ich następstwem, styl przywiązania, to jedne z nich². Hazan i Shaver (1987; Shaver, Hazan, 1993) wykazali, że styl przywiązania w dorosłości jest uwarunkowany przede wszystkim stylem przywiązania w dzieciństwie i że osoby cechujące się określonym stylem przywiązania w dzieciństwie najczęściej będą przejawiały podobny (będący jego odpowiednikiem) styl przywiązania w dorosłości.

Styl przywiązania sprawców przestępstw seksualnych

Do prawidłowego funkcjonowania seksualnego niezbędna jest umiejętność tworzenia dojrzałej więzi z partnerem. Uczestniczące w jej powstawaniu czynniki mogą się również wpływać na rozwój zaburzonej i niezaburzonej seksualności. Jeśli style przywiązania kształtują sposób adaptacji dziecka do otoczenia, oraz wpływają na to, jakiego rodzaju relacje są poszukiwane i nawiązywane, będą one dotyczyły również relacji seksualnych (Beisert, 2012).

Związki między stylem przywiązania i przestępczością seksualną są przedmiotem wielu badań. Chociaż ich wyniki pozostają sprzeczne w zakresie powiązań między konkretnym stylem przywiązania a przestępczością seksualną, to ilustrują ogólniejszą tendencję, że istnieją związki między wystąpieniem przywiązania niezabezpieczonego a ryzykiem budowania patologicznej relacji seksualnej w dorosłości (Seidman, Marshall, Hudson, Robertson, 1994; Hudson, Marshall, Ward, 1996; Baker, Beech, Tyson, 2006; Beisert, 2012).

Testując czterokategorialny model Bartholomewa i Horowitz, Hudson, Marshall i Ward (1996) szukali związków między stylem przywiązania i rodzajem popełnionego przez sprawcę przestępstwa w grupach: pedofili (55), gwałcicieli (30),

2 Autorka wymienia także: styl wychowania, relacje między członkami rodziny, relacje emocjonalne rodziców z dziećmi, relacje rodziców względem siebie, konflikty małżeńskie i wskazuje na istnienie związku między doświadczaniem przemocy w rodzinie, a późniejszym przejawianiem zachowań agresywnych, zgodnie z międzypokoleniowym cyklem przemocy – ofiara staje się napastnikiem (Rode, 2010).

przestępców agresywnych, nieseksualnych (32) oraz nieagresywnych, nieseksualnych (30). Osoby wykorzystujące seksualnie dzieci, częściej niż gwałciciele, cechowały się stylem zaabsorbowanym (22 vs 6%) i lękowym (38 vs 30%) i były mniej odrzucające (22 vs 33%). Zdaniem autorów lękowi przestępcy – bojący się intymności i unikający towarzystwa, będą wybierać obiekty niedojrzałe – dzieci, jeśli spostrzegają je jako mniej zagrażające w kontakcie. Gwałciciele pod względem niektórych charakterystyk nie różnili się od grupy agresywnych przestępców nieseksualnych. Obie te grupy prezentowały styl odrzucający. Gwałciciele częściej niż pedofile reprezentowali styl odrzucający intymność i przeciwny zależności. Przejawiali oni także częściej wrogie postawy wobec kobiet, i częściej używali bardzo wysokich poziomów agresji w działaniu. Interpersonalne strategie, którymi posługują się gwałciciele separują i odosabiają ich od partnerów, co prowadzi do potwierdzania ich dysfunkcyjnych przekonań. Brak różnic między grupą gwałcicieli i przestępców agresywnych, nieseksualnych autorzy tłumaczą podobnymi mechanizmami leżącymi u podłoża używania przez nich przemocy w kontaktach z ludźmi. Natomiast osoby z grupy czwartej (nieagresywnych, nieseksualnych przestępców) były najczęściej przywiązane w sposób bezpieczny, w porównaniu z pozostałymi trzema grupami. Zdecydowanie rzadziej, w porównaniu z grupą kontrolną (55-65% – autorzy odwołują się tu do badań Bartholomewa i Horowitz, 1991) gwałciciele i pedofile zgłaszają bezpieczny wzorzec przywiązania (30 i 18%).

Rozkład wyników stylów przywiązania wśród sprawców wykorzystania seksualnego dziecka badanych przez Beisert (2012) był następujący: 27,82% prezentowało bezpieczny, 4,84% zaabsorbowany, 48,39% lękowy i 12,90% odrzucający styl przywiązania. Zakładane przez autorkę związku między stopniem bliskości sprawcy i ofiary a stylem przywiązania sprawcy okazały się nieistotne statystycznie, podobnie jak korelacja wykorzystania wewnątrzrodzinnego i bezpiecznego stylu przywiązania. Nie występuje także zależność między stylami pozabezpiecznymi a natężeniem przemocy seksualnej. Jedynie styl zaabsorbowany jest dodatnio powiązany z używaniem przemocy emocjonalnej (Beisert, 2012).

Związki postaw rodzicielskich z przestępczością seksualną

Zakłócenia w przebiegu procesu socjalizacji mogą mieć swoje konsekwencje w postaci tendencji do wykazywania zachowań nieprzystosowawczych, popełniania przestępstw, także o charakterze seksualnym. Bogaerts, Vanheule i Declercq (2005) prowadzili badania nad relacjami rodzinnymi pedofilów. Sprawdzali, jak można

je scharakteryzować pod względem dwóch wymiarów: opieki, troski rodzicielskiej oraz nadopiekuńczości. Okazało się, że grupa sprawców w porównaniu z grupą kontrolną otrzymywała istotnie mniej opieki od obojga rodziców i więcej autonomii ze strony ojca. Ponadto charakteryzowała się mniej bezpiecznym stylem przywiązania w dorosłości. Szczególnym układem ryzyka były profile sprawców, którzy oprócz dużego zakresu autonomii otrzymywanej ze strony ojca, relacjonowali niski poziom opieki matczynej. W dalszej części badacze podzielili grupę sprawców wykorzystania seksualnego dziecka na dwie podgrupy: sprawców z zaburzeniem osobowości³ i bez niej. Pierwsza podgrupa cechowała się unikającym i lękowym stylem przywiązania w dorosłości, a swoich ojców wspominała jako zarówno nieczułych, obojętnych, jak i przyznających więcej autonomii. Natomiast podgrupa przestępców seksualnych bez diagnozy zaburzeń osobowości pod względem stylu przywiązania nie różniła się znacząco od grupy kontrolnej. Nadmierna doza autonomii udzielanej dziecku ze strony ojca nie mogła pełnić roli strukturalizacji doświadczenia i regulacji zachowania, przyczyniając się tym samym do przejawiania aspołecznych zachowań w dorosłości.

W badaniach Beisert (2012) w grupie 248 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka dominującymi postawami rodzicielskimi były: postawa odrzucenia, braku autonomii i niekonsekwencji. Jedynie wyniki w obrębie postaw nadmiernej wymagającej i ochraniającej mieściły się w zakresie normy. Prezentowane przez rodziców postawy miały charakter jednorodny – tzn. pozytywne i negatywne postawy matki i ojca występowały łącznie. Jak wskazuje Beisert, ograniczyło to szansę uzupełnienia braków po stronie jednego rodzica, pozytywnymi zachowaniami drugiego. Autorka opisuje relacje badanych z rodzicami jako: odrzucające, chłodne, niezaspokajające potrzeb emocjonalnych, głównie potrzeby bliskości (przeważnie matki), ograniczające ich autonomię i możliwości ekspresji własnej indywidualności (w większym stopniu matki niż ojcowie), pozbawione akceptacji i szacunku, niespójne w zakresie dyscyplinowania oraz niekonsekwentne.

Dokonując porównania doświadczeń dziecięcych i percepcji rodziców przez pedofilów i gwałcicieli, Craissati, McClurg i Browne (2002) zaobserwowali, że pozbawiony czułości styl rodzicielski był rozpowszechniony w obu grupach. Niski poziom opieki i ciepła pozostawał w związku z doświadczaniem różnego rodzaju nadużyć w dzieciństwie szczególnie wśród osób popełniających przestępstwa seksualne wobec dzieci. Prawie dwie trzecie pedofilów (spośród 57 przebadanych przez autorów osób) postrzegało przynajmniej jedno ze swoich rodziców

3 W rozumieniu klasyfikacji DSM-IV.

jako obojętne i nieczułe, w porównaniu do mniej niż połowy gwałcicieli ($n = 19$)⁴. Gwałciele w zakresie opieki i nadopiekuńczości rodzicielskiej nie różnili się w sposób istotny statystycznie od grupy kontrolnej. W porównaniu do grupy kontrolnej obie grupy deklarowały występowanie pozbawionej czułości kontroli ze strony rodziców i doświadczanie niespójnego, niekonsekwentnego wychowania. Było ono niedbałe, pełne obojętności z jednej strony i intruzywne, odrzucające, pełne nadmiernej kontroli z drugiej.

Związki między postawami rodzicielskimi a stylem przywiązania sprawców

W większości przywołanych wyżej badań poza stylem rodzicielskim, postawą rodziców wobec dziecka przedmiotem zainteresowania badaczy stawał się również styl przywiązania. Badania nad związkami przywiązania do matki i stylu wychowania u dzieci w wieku szkolnym i nastolatków prowadzili m.in. Karavasilis, Doyle i Markiewicz (2003). Wykazali oni, że styl wychowania różnicuje typ przywiązania (bezpieczne – pozabezpieczne). Ich zdaniem istnieje dodatnia korelacja między autorytatywnym rodzicielstwem i bezpiecznym przywiązaniem, oraz ujemny związek z pozabezpiecznym przywiązaniem. Przy czym autorytatywny styl wychowania można według nich opisać przez osiągnięcie wysokiego wyniku w trzech dymensjach: ciepłe zaangażowanie (miłość, responsywność, zainteresowanie dzieckiem), udzielanie psychicznej autonomii (demokratyczne dyscyplinowanie, zachęcanie do ekspresji własnej indywidualności wewnątrz rodziny) oraz monitoring i kontrola behawioralna (wymaganie adekwatnych do wieku wzorców zachowania się, supervizja, stawianie granic). Autorytatywny styl wychowania wydaje się optymalny z punktu widzenia przystosowania dziecka. W przypadku pozabezpiecznych stylów przywiązania, rodzice dzieci unikających i lękowych są postrzegani jako zaniedbujący i mniej wspierający, co prowadzi do gorszego przystosowania w późniejszym wieku oraz rodzi poczucie bycia niekochanym i bezwartościowym. Autorzy sugerują, że związek między stylem wychowania i przystosowaniem, potencjalnie może być zapośredniczony lub moderowany przez styl przywiązania. Badacze zauważają także, że choć z jednej strony może być tak, że autorytatywni rodzice tworzą klimat sprzyjający

4 Obie grupy były różniczne, a gwałcicieli było tylko 19, dlatego wnioski powinny być wyciągane ostrożnie.

rozwojowi bezpiecznego wzorca zachowania, z drugiej, bezpiecznie przywiązane dzieci prawdopodobnie wywołują więcej optymalnych, korzystnych zachowań rodzicielskich u opiekunów.

Przytaczane powyżej badania prezentują najważniejsze i w największym stopniu związane z tematyką podejmowaną w niniejszym artykule wyniki. Pokazują kilka rzeczy. Po pierwsze, że oba konstrukty teoretyczne są ze sobą powiązane. Po drugie, że można ich użyć do opisu niepowodzeń w procesie socjalizacji. Po trzecie, że częściowo pozwalają wyjaśniać, dlaczego ludzie popełniają przestępstwa seksualne.

Cel badań

Celem badań własnych była ocena dwóch elementów środowiska rodzinnego kształtujących się w relacji dziecko-rodzic: stylu przywiązania i postaw rodzicielskich oraz ich wpływu na typ popełnianego przestępstwa seksualnego. Główne pytanie badawcze można sformułować następująco: Czy i w jaki sposób charakter wczesnodziecięcej relacji z rodzicami ma znaczenie w powstawaniu przestępczości seksualnej? W jego ramach zawierają się hipotezy: 1) istnieje związek między stylem przywiązania i rodzajem popełnionego przestępstwa; 2) gwałciciele i sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się w zakresie nasilenia postaw rodzicielskich (ojców i matek sprawców); 3) sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka cechujący się odrębnymi stylami przywiązania różnią się w zakresie nasilenia postaw rodzicielskich (matek i ojców), w taki sposób, że sprawcy o pozabezpiecznym stylu przywiązania wspominają rodziców jako przejawiających bardziej negatywne postawy rodzicielskie, 4) gwałciciele cechujący się odrębnymi stylami przywiązania różnią się w zakresie nasilenia postaw rodzicielskich (matek i ojców), w taki sposób, że sprawcy o pozabezpiecznym stylu przywiązania wspominają rodziców jako przejawiających bardziej negatywne postawy rodzicielskie

Procedura badawcza

Badanie zostało zrealizowane jako część programu badawczego prowadzonego w ramach grantu Narodowego Centrum Nauki „Rola zniekształceń poznawczych w etiologii wykorzystania seksualnego dziecka” nr UMO – 2011/01/N/HS6/00396 pod kierownictwem Filipa Szumskiego. Prowadzono je w zakładach karnych na

terenie województw wielkopolskiego, zachodniopomorskiego i pomorskiego. Osadzony, po wyrażeniu zgody, wypełniał w obecności badacza pakiet kwestionariuszy oraz odbywał z nim krótką rozmowę⁵. Na badanego nie nakładano ograniczeń czasowych. Dane społeczno-demograficzne oraz dotyczące czynu pochodziły z akt osobopoznawczych A i B.

Charakterystyka badanych grup

Próba została dobrana w sposób celowy – na podstawie prawomocnego wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności na mocy artykułów 200 i 197 kk. Kryteriami doboru osób do grupy badawczej były ponadto: płeć męska, zgoda na udział w badaniu, IQ w zakresie normy. W sumie przebadano 117 mężczyzn, w tym 69 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka i 48 gwałcicieli. Szczegółowe charakterystyki społeczno-demograficzne przebadanej próby, cechy czynu i ofiar przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Charakterystyka badanych grup

Zmienna	Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka <i>n</i> = 69	Gwałciciele <i>n</i> = 48	
Cechy społeczno-demograficzne			
wiek	średnia	42,38	38,09
	odchylenie standardowe	13,536	11,432
wykształcenie	brak danych	5	1
	podstawowe (6 klas)	1	1
	podstawowe (8 klas)	20	21
	gimnazjalne	6	5
	zawodowe	29	16
	średnie	10	3
	wyższe	1	1
	brak danych	2	1
miejsce zamieszkania	wieś	17	13
	miasto do 10 tys. mieszkańców	10	9
	miasto 10–50 tys. mieszkańców	15	14
	miasto 51–100 tys. mieszkańców	1	1
	miasto ponad 100 tys. mieszkańców	22	8
	brak danych	4	3

5 Wywiad sprawdzający, czy doszło do straty opiekuna.

Zmienna		Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka <i>n</i> = 69	Gwałciciele <i>n</i> = 48
Cechy społeczno-demograficzne			
stan cywilny	kawaler	23	19
	rozwódziony	12	5
	w separacji	1	2
	wdowiec	4	2
	w konkubinacie	7	6
	żonaty	16	9
dzietność	brak danych	6	5
	średnia	2,33	1,15
	odchylenie standardowe	2,266	1,309
	brak danych	11	96
Charakterystyka czynów			
karalność	niekarany	29	14
	recydywista	31	337
	brak danych	9	1
recydywa z artykułu 197 i 200 kk	ponownie karany z art. 200	9	0
	brak danych	60	48
	ponownie karany z art. 197	6	14
	brak danych	63	34
stopień pokrewieństwa sprawcy i ofiary	obcy	4	23
	znajomy	14	10
	rodzinny dalszy	5	0
	rodzinny bliższy	29	6
	mieszany	3	0
	brak danych	14	9
liczba czynów	jednokrotny	8	30
	dwukrotny	4	4
	kilkakrotny	7	5
	wielokrotny	45	7
	brak danych	5	2
rozpiętość czasowa czynów	czyn jednorazowy	13	35
	dni	1	1
	tygodnie	2	0
	miesiące	11	6
	lata	33	3
	brak danych	9	3

Zmienna		Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka <i>n</i> = 69	Gwałciciele <i>n</i> = 48
Charakterystyka ofiar			
płeć	kobieta	50	41
	mężczyzna	7	5
	i kobieta, i mężczyzna	8	1
	brak danych	4	1
liczba	średnia	1,8548	1,2727
	odchylenie standardowe	1,31631	0,69428
	brak danych	7	4
wiek	średnia	9,02	23,30
	odchylenie standardowe	3,673	16,634
	brak danych	19	38

Źródło: Opracowanie własne.

Opis metod badawczych i badane zmienne

Kwestionariusz retrospektywnej oceny postaw rodziców (KPR-Roc)

Służy do pomiaru postaw rodzicielskich matek i ojców (Płopa, 2008), pozwala charakteryzować relację rodzic-dziecko w pięciu wymiarach: akceptacja/odrzućenie, autonomia, niekonsekwencja, nadmierne ochranianie i nadmierne wymaganie. Zadaniem osoby badanej jest określenie, w jaki sposób jej rodzic zachowywał się wobec niej, przede wszystkim w zakresie sposobów wychowywania. Oceniane postawy rodziców dotyczą dzieciństwa oraz dorastania i są określane retrospektywnie. Wskaźniki rzetelności mierzone osobno dla dwóch wersji testu (badających postawy matek i ojców) są wysokie i wahają się (w zależności od wymiaru i wersji testu) od 0,84 do 0,93. Wyniki uzyskane za pomocą testu są dokładne i spójne w czasie. Narzędzie wykazuje „wystarczającą trafność teoretyczną, co potwierdza

- 6 Wielu spośród żonatyh skazanych rozwodzi się lub pozostaje w trakcie separacji podczas odbywania kary pozbawienia wolności. Taki stan rzeczy można próbować tłumaczyć słabą zdolnością tych osób do utrzymywania intymnej relacji i tym, że część wykorzystanih seksualnych dziecka to wykorzystania kazirodcze, a część ofiar sprawców gwałtów to osoby bliskie.
- 7 W obu grupach przeważają osoby wcześniej karane, jednak w obu przypadkach recydywa w dużej mierze dotyczy przestępstw innych niż seksualne.